

Öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi

Murat KARADEMİR¹

Mustafa OCAK²

Özkan ÖRTLEK³

Bayram ÇAM⁴

Özet

Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada tarama (nitel yöntem) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 350 öğretmendir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şad ve Nalçacı (2015) tarafından geliştirilmiş olan Öğretmen Adayları için Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Yeterlilik Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS programı yardımı ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin BİT yeterlilik algı düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, yaşın ilerlemesi ile BİT yeterlilik algı düzeyinin düştüğü, branşı sayısal grupta olan, ilde yaşamını sürdürmüş olan ve kendine ait bilgisayarı olan öğretmenlerin BİT yeterlilik algı ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Teknoloji, Bilgi ve İletişim Teknolojisi

¹Ak Enerji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Erzin/Hatay, mkarademir01@hotmail.com.

²Gökdere Şehit Astsubay Hakan Karataş İlkokulu, Erzin/Hatay, mustafa.ocak@hotmail.com.

³Gökdere Ortaokulu, Erzin/Hatay, sewgi8080@hotmail.com.

⁴Şehit Hacı Bestami Gürz Ortaokulu, Erzin/Hatay, bayel46@hotmail.com.

Evaluation of Teachers' Perceptions of Information and Communication Technologies Proficiency

Abstract

The survey (qualitative method) model was used in the research conducted to evaluate the perceptions of teachers on information and communication technologies. The sample of the research is 350 teachers who were determined by the simple random sampling method from the universe and volunteered to participate in the research. The Information and Communication Technologies (ICT) Competence Perception Scale for Pre-service Teachers, which was developed by Şad and Nalçacı (2015), was used as a data collection tool in the research. Research data were analyzed with the help of SPSS program.

As a result of the search, it has been concluded that female teachers' ICT proficiency perception levels are higher than male teachers, the ICT proficiency perception level decreases with increasing age, and the ICT proficiency perception averages of teachers who have a digital group, lived in the province and have their own computer are higher.

Keywords: Teacher, Technology, Information and Communication Technology

Giriş

Bilgi teknolojisindeki sürekli değişim ve ilerlemeler, birçok farklı alanda büyük değişikliklere neden olduğunu belirten Kurbanoğlu ve Akkoyunlu'ya (2001) göre bu kadar hızlı gelişim ve değişimler bireylerin kendilerini bu gelişmelere adapte etmeye mecbur kılmaktadır. Bununla bağlantılı olarak insanlar eğitim kurumlarında edindikleri bilgi ve deneyimleri sonradan gelen nesillere iletme çabası içerisinde dirler. Okullar da dünyada e Türkiye'de yaşanan teknolojik değişimlere Eğitim kurumları da günümüz gelişmelerine ayak uydurmak için müfredatlarını ve eğitim araçlarını değiştirmektedir.

Çepni'ye (2005) göre sürekli artan ve güncellenen bir bilgi havuzunun oluşması, bireyin tüm bu bilgileri hatırlamasını imkansız hale getirmektedir. Artık önemli olan bilgiyi ezberlemek değil, insanların ihtiyaç duydukları bilgiyi nasıl ve ne şekilde elde edecekleri konusunda ustalaşmaktır. Yirmi birinci asrın bilginin hakim olduğu bir çağ olduğu düşünülürse, eğitime ve insan kaynağının gelişimine yatırım yapmak çok önemlidir.

Türkiye’de kamu yönetiminin her alanında teknolojik imkanların yaygın bir şekilde kullanılması adına birçok adım atılmakta, ayrıca teknolojinin kullanım düzeyinin artırılması için yönlendirici çalışmalar yürütülmektedir. Ulusal Planlama Teşkilatınca 2016 yılında 2019 yılına kadar oluşturulan ulusal e-devlet stratejisi dikkate alındığında, ülkedeverilmesi amaçlanan hizmetlerin daha kabullenilebilir bir biçimde yapılabilmesi sürdürülebilmesi amacıyla için ülkemizin BİT’e yaptığı yatırım artmakta ve kamu hizmetlerinin artması beklenmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin yardımıyla, tüm paydaşlara kamu politikasının geliştirilmesinde söz hakkı vermeyi ve kararların uygulanmasına daha fazla katılım sağlamayı amaçlamaktadır (Ulaştırma Denizcilik Haberleşme Bakanlığı,2016).

Hemen her alanda kullanılan teknoloji, eğitimin daha etkin hale getirilmesinde de kullanılmaktadır. Öğrencilerin teknolojinin imkanları ile yetiştirilmesi eğitimin daha etkin hale getirilebilmesi adına önemlidir. Öğretmenler de teknoloji bilgileri ve yeterlikleri ile öğrencilere teknolojiyi öğretmektedirler. Bu açıdan bakılarak çalışmada öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerialgılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bilgi Kavramı

Bilgi, insan zekasının çalışmasının sonucu olan düşüncenin, bilginin, içgörünün (temel, farkındalık, bilgi olarak) ürünüdür. Bilgi, belirli bir sistemdeki deneyim, varoluş değeri, hedeflenen bilgi (vukuf) ve oluşumun temeli olan kişisel uzman görüşlerinin birleşimi olarak ifade edilir. Bilgi zihinde şekillenir, açığa çıkar ve eyleme çevrilir. Bilgi sadece saklandıkları dosyalarda veya dolaplarda değil, uygulamalarda, süreçlerde ve normlardadır. Dolayısıyla denilebilir ki bilgi basit olamaz, sebeplerin birleşimidir. İnsanlarda öngörülemeyen ve karmaşık doğamızın bir parçasıdır. Kayıtlardan veri, mesajlardan iletişim alırken, bilgi tanıdık kişilerden veya kurumların günlük işlerinden alınır. Belgeler, kitaplar ve belgeler gibi somut yollarla veya bir usta-öğrenci ilişkisi aracılığıyla aktarılır (Turan, 2011).

Karabulut’un (2015) aktardığı gibi bilgi kavramı, "biçim verme" ve "hhaberbermei" anlamlarına karşılık gelen Latince "informato" kelimesinden türetilmiştir. Genel anlamı ile bakıldığında bilgi;akıl yürütme, düşünme, analiz etme, okuma, muhakeme, gözleme veya gözlem veya deney yoluyla elde edilen "entelektüel ürünler" veya "öğrenilmiş şeyler" şeklinde belirtilmektedir. Bu açıdan bakılarak bilgi, belirli bir süreçten geçmiş, üreticiler için anlam ifade eden, karar alınırken stratejik kabul edilen veya gerçek nitelikteki veriyi ifade etmektedir.

İletişim Kavramı

Bireylerindeki insanlara anlatmak istediklerini aktarmak amacı ile çıkartmış oldukları sesler, bu seslerle ifadelerini tamamlayan vücut hareketleri, mağara duvarlarına çizdikleri resimler zamanla daha anlamlı ve sistematik hale gelmeye başlar (Güngör, 2011). Turan'ın (2011) aktardığına göre iletişim, Fransızca ve İngilizce'de "communication" kavramı olarak ortaya çıkmış ve erken dönemlerde iletişim anlamında bir kelime olarak kullanılmıştır. Sonraki yıllarda, "iletişim" kavramı, yalnızca konuşma değil insanların birbirlerine göndermiş oldukları mesajları da kapsayan bir kavram şeklinde anılmaya başlanmıştır. "Communis" kavramı, birden fazla nesneye, birden fazla kişiye ait olduğu anlamına gelen Latince'den türetilmiştir. Bu açıdan "iletişim" sadece sosyal bir etkileşim sağlamak değil, sadece bir bilgi aktarımıdır

İplikçi'nin (2015) belirttiği gibi iletişim, duygu ve düşüncelerin başkalarına iletilmesi, bilgilendirilmesi ve akılcı bir şekilde iletilmesi olarak tanımlanmaktadır. İletişimsizlik sadece yanlış anlaşılardan kaynaklanmaktadır. Bu durumda yanlış ya da yanlış da olsa iletişim sağlanmıştır. Sonuç olarak, iletişim kurmamak imkânsızdır. Fiske'nin göstergebilim tanımındaki "alıcılarıyla etkileşim yoluyla anlam üreten göstergelerin inşasıdır" ifadesi, tek taraflı iletişim olmadığını vurgulamaktadır.

İnsan, çağlar boyunca diğer bireylerle iletişim halinde olduğunu belirten Çetinkaya'ya (2015) göre duygularını, düşüncelerini, hayallerini ve umutlarını ifade etme ihtiyacını konuşarak veya yazarak gidermeye çalışır. Bütün bunların dinleyerek ve okuyarak anlaşılmasını istemektedir. Bu paylaşma ihtiyacının bir sonucu olarak da iletişim dediğimiz bir olgu ortaya çıkmaktadır.

Teknoloji Kavramı

Batur ve Uygun'un (2012) belirttikleri gibi teknolojinin sözlük anlamı bilginin işlenmesidir. Geniş anlamda olgunlaşmamış bilgileri işleyerek, araştırarak, geliştirerek ve üreterek insanlara daha iyi hizmet verebilme yeteneğidir. İnsanlar sunulan hizmetlerin amacını ve kabulünü seçmekte özgürdür. Teknoloji, girdilerin çıktılara dönüştürüldüğü sosyal bir süreç olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla girdilerin boyutu ve kalitesi, girdileri çıktıya dönüştüren süreçlerin özellikleri, süreçte tercih edilen yöntemler ve nihai çıktının nicelik ve niteliği teknolojinin bütünü oluşturur. Teknik bilgi kavramı teknik analizde önemlidir. Teknolojileri aktif olarak seçmek, edinmek, benimsemek, kullanmak ve değiştirmek, her düzeyde teknik bilgi gerektirir.

Teknoloji kavramı, dar anlamda, yalnızca faydalı nesnelere üretmek için gerekli olan hammaddelerin, ekipmanın, makinelerin ve ilgili araçların toplanması olarak tanımlanır. Bu durum Aristoteles'in Techne kavramının farklı anlamlarda anlaşılmasına sebep olur. Etna sadece hammadde, cihaz ve ürünleri değil, üreticileri de içermektedir (Uğurlu, 2008). Farklı bir bakış açısıyla, bir kuruluştaki teknoloji, bir kuruluşun amaçlarına ulaşmak için gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerdir. Genel olarak teknoloji, insanların teknolojik koşullar altında yaşaması için gerekli becerileri edinmelerini sağlamak, bu koşulların gerektirdiği niteliklere sahip insan gücü sağlamak, teknolojik fırsatlardan yararlanmak ve onları geliştirmek gibi yükümlülükler yaratarak eğitim örgütlerini etkilemektedir (Toprakçı, 1996).

Bilgi ve İletişim Teknolojisi Kavramı (BİT)

BİT bilgi unsurlarının oluşturulması, çoğaltılması, derlenmesi, saklanması, korunması, işlenmesi, sunumu ve paylaşımı için teknik alanda teknik altyapıların toplamıdır. Bilgi ve iletişim teknolojisi; bir araç/cihaz (dijital kamera, telefon, modem, bilgisayar, tarayıcı vb.) Bilgiye kolay erişim ve kullanım kolaylığı. Bu, telekomünikasyon ekipmanını tanımlamak için kullanılan kavramdır (Demirhan, 2012).

1990'lı yıllarda BİT'in hızlı gelişimi ve dönüşümü ile toplumun bilgiye erişimi hızlanmış ve değişmiştir. Bu değişim her kesimden ve yaştan insanı etkilerken, orta yaşlıların değişen teknolojiyi yakalaması gençlere göre daha zordur. Her zaman yenilik ve değişimi kolay kabul eden genç gruplar, değişime uyum sağlamak amacıyla bilgiye ve iletişime daha kolay erişim sağlayan teknolojik araçlara hızla hakim olmaya ve bunları kullanmaya başlamıştır. BİT'in dünya çapında hızla yayılması, problemlerin zaman kaybetmeden hızlı bir şekilde çözülmesinin önemini ve değerini ortaya koyan bir yenilik olarak adlandırılabilir. Bu nedenle BİT yelpazesindeki değişiklikler, sürekli takip edilmesi ve uygulanması gereken gelişmeler olarak öne çıkıyor. Bütün yaşanan gelişimleri kabullenme gerekliliği, bu sektörün bu dönemin her döneminde önemli bir yer tutacağını düşündürmektedir (Alaca, Yılmaz, 2016).

Türkiye'de Bilişim Teknolojileri

Bilgi toplumunu dönüştürmek için, BİT'in sağladığı imkanların toplumun tüm kesimlerine sunulması ve vatandaşların günlük yaşamlarında BİT'indeğru ve etkili olacak biçimde kullanmaları bu imkandan daha fazla yararlanabilme açısından önemlidir(Kır, 2012).

Türkiye'nin bilgi toplumuna geçişinin gerçekleşmesi, tüm sektörlerde ekonomik etkinliğin rol oynamasının sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Bilişim katma değeri gelişmiş ülkelere en kısa sürede girecek. Günümüzün giderek kızışan küresel rekabetinde, BİT'in çok

önemli bir stratejik önem oluşturması için daha güçlü bir Türkiye olmak gerekmektedir. Ancak kaçınılmaz gerçek şu ki, dijital dönüşüm sürecinde ileri teknolojileri acilen uygulanması gereklidir. Ülkemizde ana üretim sektörlerine bakıldığında daha emek yoğun ve eski teknolojiler var ve birçok alanın dünyanın gerisinde kalmıştır. Tarım sektörüne baktığımızda (bunlardan biri) yadsınamaz gerçek, sübvansiyonlarla desteklendiği ve sıklıkla siyasi bir argüman olarak kullanıldığıdır. Sanayileşme çok geç oldu. Başta turizm olmak üzere hizmetler önemli bir faaliyet alanı gibi görünse de henüz tam olarak yaygınlaşmamıştır. Gelişmiş ve modern tasarımlı ürünler, tekstil ve otomobil alanlarında yeni atılımlar yapmış olsa da dünya ticaretinde henüz yeterli bir paya sahip olduğumuz söylenemez. Açık olan gerçek şu ki, günümüz dünyasında bilgi ve bilgi teknolojisi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın gelişme sürecini büyük ölçüde etkilemiştir. Kabul edilmelidir ki, hızla küreselleşen dünyada ülkemiz bilgi teknolojilerinden uzak durmamaktadır(Aydın, 2012).

Bilişim Teknolojisini Kullanma Amaçları

Bilgiye erişim ve araştırma yapın; bilgi, yaratıcı sürecin en önemli bileşenlerinden biridir. Bu aşamada insanlar bilgi edinmek ve araştırmaları daha kolay ve hızlı tamamlamak için BİT olanaklarını kullanırlar (Güner, 2020). Çoban'a(2018) göre kullanıcılar internette bilgi almak ve sorgu yapmak için arama motorlarına erişebilirler. Bu yazılımlar, kullanıcıların anahtar kelimeleri kullanarak aradıkları bilgileri kolayca bulmalarını sağlamaktadır.

Yaşar ve Akgün'e(2016) göre teknolojinin olanaklarını kullanarak yapılabilecek iletişimle teknolojilerinin hızından ve erişilebilirliğinden yararlanarak, diğer sektörlerden bireylerle bilgi alışverişinde bulunma, ortak araştırma yapma ve bilgi alışverişinde bulunma olanakları sağlar. Birçok farklı uygulama kullanılarak kişiler sesli, yazılı ya da görüntülü olarak iletişim kurabilmektedirler.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterliliği

Bilgisayar öz yeterliliği üzerine yapılan araştırmalar, bilgisayar kullanım deneyiminden ziyade deneyim türünün öz yeterliliği etkilemede etkili bir kavram olarak önümüze çıkmaktadır. Bilgisayar kullanımı sırasında yaşanan olumlu deneyimler öz-yeterlik tutumlarını artırırken, olumsuz deneyimler ise azaltmaktadır. Elde edilen bulgular, öz yeterliliğin gelişmesinde zamandan çok geçmiş deneyimlerin niteliğinin belirleyici faktör olduğu sonucuna götürmektedir. Türkiye'de her beş internet kullanıcısından üçünün günlük olarak internet kullandığını, internet ve bilgisayar kullanımında evlerin ilk sıralarda yer aldığını gösteriyor. Bu açıdan bakıldığında BİT çoğu zaman toplum yaşamına olumlu katkı

sağlayabilecek eylemlerde kullanılan başlıca araçlardır. Bununla birlikte, BİT'in toplum yararına zararsız şekillerde kullanımına ilişkin çok az araştırma vardır ve bu endişelere yol açmaktadır. Bu durum, BİT hareketliliği kavramına olan ihtiyaca dikkat çekmektedir. Eylem için BİT kapasitesi, "kişisel çıkarlarına bakılmaksızın, farkında oldukları sosyal sorunları ele alan demokratik eylemleri seçmek ve yürütmek için BİT kapasitelerini aktif olarak kullanma kapasiteleri ve motivasyonları" olarak ifade edilebilmektedir(Odabaşı vd., 2011).

Çağımızda öğretmenlerin yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, karar verme becerilerini, bilişim teknolojilerini olumlu yönde kullanma ve teknolojiyi öğretim sürecine entegre etme algılarını geliştirmeleri zorunludur. Bu nedenle çağımızın gereksinimleri söz konusu olduğunda öğretmenlerin diğer beceri alanlarının yanı sıra teknoloji kullanım yeterliklerini öğretim aşamasında geliştirmeleri, içerik bilgisi, içerik ve pedagoji ile teknolojiyi kullanma donanım ve deneyimine sahip olmaları gerekmektedir (Eskimen ve Erdoğan, 2020).

Çalışkan ve Çoklar'a(2019) göre güvenin karakter üzerinde de etkisi vardır. Özgüveni yüksek olan kişiler, yenilikçi, sorgulayan, sorumlu ve pozitif kişilik özelliklerine sahiptir. Bu kişiler önlerine çıkan fırsatların farkındadır, kendilerinin ve içinde buldukları koşulların farkındadırlar ve karakter özelliklerine sahiptirler.

Öz-yeterlilik, bir kişinin karşılaştıkları görevleri başarıya yeteneklerine ilişkin algısıdır. Öz-yeterlilik yargıları, ne kadar çaba göstereceğimizi, hangi faaliyetlerde bulunacağımızı, bir durumu bekleyeceğimizi veya o duruma girerken verdiğimiz duygusal tepkiyi etkileyen değerlerimizdir (Özevin Tokin ve Bilen, 2011).

Eğitimde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı

Eğitim hayatımızın her alanında, sanayide, askeriyede, ticarete, tıpta, psikolojide ve diğer tüm bilim dallarında rol oynamaktadır. Eğitim, beceri kazanma ve bilgiyi yayma sürecidir ve bu süreçte bilginin yayılması çok önemlidir. Genel olarak bilgi teknolojisi, özellikle bilgisayarlar öğretim sürecinde yardımcı bir rol oynamaktadır. İlkokul eğitimde en önemli süreçtir. Çünkü bu süreçte bireyler ilk defa planlı ve organize bir eğitim almaktadırlar. MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde ilköğretim kurumlarının amaçlarından biri "öğrencilerde özgüven, sistem düşüncesi, girişimcilik, teknolojiyi etkin kullanma, estetik ve yaratıcılığı geliştirmektir (Topaloğlu, 2008).

Kurtoğlu Erden ve Uslu Pehlivan'a(2019) göre bunu sağlamanın yolu da teknolojiyi eğitim sistemine entegre etmek ve bilişim okuryazarı bireyler yetiştirmekten geçmektedir.

Dolayısıyla çeşitli alanlarda gelişmiş bir toplum olabilmek ve küresel ölçekte söz sahibi bir ülke haline gelebilmek mümkündür. 21. yüzyıl eğitim sisteminin kalbinde, öğrencilerin yerel ve küresel olarak öğretmenleri, aileleri ve diğerleriyle işbirliği yapmasına ve özgür ve etkili bir şekilde öğrenmesine olanak tanıyan koşulların yaratılması yer alır. Bu bağlamda bilgi ve iletişim teknolojileri vazgeçilmez ve başarının garantisi olarak görülmektedir.

Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Görev ve Sorumlulukları

Bilgisayar teknolojisindeki değişimler eğitim dahil her alana yansımaktadır. Eğitim alanında bilgisayar teknolojisinin öğrenme ve öğretme sürecinde etkin kullanımı ve öğrenci öğrenmesine etkisi önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, bilgisayar teknolojisinin eğitimde bilinçli ve planlı kullanımını temsil etmekte, BİT entegrasyon sürecini tartışmaktadır. Bilgisayar teknolojisi öğrenimi ve öğretiminin entegrasyonundan, anlamlı ve gerçekçi görevlerde bilgi oluşturma süreci boyunca, bilgisayar teknolojisinin bu süreci desteklemek için bir araç olarak tüm süreç boyunca ilerlediği anlaşılmaktadır (Bozdağ, 2017).

Başarılı teknoloji entegrasyonu, teknolojiyi bireysel ve şirket düzeyinde kültüre uyarlama ve dönüştürme sürecini ifade eder. Bilgisayar teknolojisi entegrasyonu sürecini açıklamaya yardımcı olan faktörler arasında beceri ve yetenekler, pedagojik inançlar ve öz yeterlik, mesleki gelişim ve öğretmen deneyimi, BİT altyapısı, BİT kullanımı ve araçlara erişimin olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Teknolojiyi eğitime entegre etmek dinamik bir süreçten ziyade kültürel bir adaptasyon olarak görülmektedir. MEB, 2005 yılında eğitim planında yapılandırmacı bir yaklaşım benimsemiş ve planı yeniden revize etmiştir. Bugüne kadar öğretim programında birçok değişiklik yapılmıştır. Ders hazırlık sürecinde bilgisayar teknolojisinin öğrenme-öğretme sürecine nasıl entegre edileceği sorusunun cevabı için temel normlar tanımlanabilirse, hazırlanan ders çerçevesinde öğretmenler için entegrasyon süreci daha anlamlı, aynı zamanda etkin olacaktır (İlgaz ve Usluel, 2011).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada tarama (nitel yöntem) modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Hatay’da bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Araştırmanın örnekleme ise evren içerisinde basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 350 öğretmendir. Seçilen birim değiştirilse de değiştirilmesinde de her örnek seçimine aynı seçilme olasılığını atayarak seçilen birimleri örneğe dahil etme yöntemidir. Bu örnekleme yönteminde, evrendeki tüm birimlerin örnekleme olarak seçilme şansı eşit ve bağımsızdır (Büyüköztürk vd., 2013).

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	186	43,6
	Erkek	164	56,4
Yaş	30 yaş altı	76	26,9
	30-45 yaş	165	43,0
	45 yaş üstü	109	30,2
Branş	Sayısal	158	45,1
	Sözel	136	38,9
	Diğer	56	16,0
Yaşamın Geçtiği Yer	Köy	176	11,1
	İlçe	96	26,9
	Büyükşehir/İl merkezi	78	62,0
Evde Bilgisayarı Bulunma	Var	214	42,0
	Yok	136	58,0
	Toplam	350	100,0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %56,4’ü erkek, %43,6’sı kadındır. Öğretmenlerden %43’ünün yaşı 30-45 arındayken, %30,2’sinin 45 ve üzeri, %26,9’unun ise 30 ve altıdır. Öğretmenlerden %45,1’inin branşı sayısal guruptayken, %38,9’unun sözel guruptadır. Öğretmenlerden %62’si il merkezinde yaşamı geçmiş, %26,9’u ilçede, %11,1’i ise köyde yaşamıştır. Öğretmenlerden %58’inin evinde bilgisayar yokken, %42’sinin evinde bilgisayar bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Şad ve Nalçacı (2015) tarafından geliştirilmiş olan Öğretmen Adayları için Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Yeterlilik Algısı Ölçeği kullanılmıştır. 5'li likert tipinde olan ölçek 30 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel becerileri arasında yer alan BİT yeterliliği bilişlerinin yükseldiği, yeterlik bilişleri düştükçe puanın düştüğü anlaşılmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS programı yardımı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinden önce veri setinin normallik analizi yapılmış, çarpıklık ve değerlerinin normal değerler arasında olduğu belirlenmiş ve araştırmanın veri setine parametrik testler uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p=0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Günümüzde bilgi teknolojileri eğitimin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Eğitimin her aşamasında kullanılan bilgi teknolojileri öğretimin daha kalıcı getirilmesinde oldukça yararlı uygulamalar içermektedir. Derse hazırlık aşamasında, dersin işleniş sırasında sıklıkla kullanılan bilgi teknolojisi uygulamaları öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin BİT yeterlik alguları incelenmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine BİT Yeterlilik Algularının Analizi

	n	\bar{X}	Ss	t	p
Kadın	186	3,220	2,214	0,786	0,376
Erkek	164	2,974	2,857		

Tabloda yer alan bulgulara göre, öğretmenlerin cinsiyetleri ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Kadın öğretmenlerin ($\bar{X}=3,220$) BİT yeterlik algı ortalaması erkek öğretmenlere ($\bar{X}=2,974$) göre daha yüksektir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre BİT Yeterlilik Algularının Analizi

	n	\bar{X}	Ss	F	p
30 yaş altı	76	2,875	2,340	3,468	0,004
30-45 yaş	165	2,893	2,470		
45 yaş üstü	109	2,425	2,125		
Toplam	350	2,743	2,334		

Tabloda yer alan bulgulara göre, öğretmenlerin yaşları ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). BİT yeterlik algı ortalaması en yüksek olanlar yaşı 30-45 arası ($\bar{X}=2,893$) olanlarken, en düşük olanlar ise yaşı 45 ve üzeri ($\bar{X}=2,425$) olan öğretmenlerdir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Branşlarına göre BİT Yeterlilik Algılarının Analizi

	n	\bar{X}	Ss	F	p
Sayısal	158	1,385	2,680	1,795	0,000
Sözel	136	1,348	2,143		
Diğer	56	1,137	2,665		
Toplam	350	1,331	2,469		

Tablo 4’de yer alan bulgulara göre, öğretmenlerin branşları ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$).BİT yeterlik algı ortalaması en yüksek olanlar branşı sayısal ($\bar{X}=1,385$) gurubunda olan öğretmenlerken, en düşük olanlar branşı diğer ($\bar{X}=1,137$) olan öğretmenlerdir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Yaşamlarının Geçtiği Yere Göre BİT Yeterlilik Algılarının Analizi

	n	\bar{X}	Ss	F	p
Köy	176	0,515	2,007	10,386	0,148
İlçe	96	1,524	2,502		
Büyükşehir/İl merkezi	78	1,889	2,047		
Toplam	350	1,100	2,152		

Tablo 5'te yer alan bulgulara göre, öğretmenlerin yaşamlarının geçtiği yer ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). BİT yeterlik algı ortalaması en yüksek olanlar yaşamı ilde ($\bar{X}=1,889$) geçmiş olanlarken, en düşük olanlar ise yaşamı köyde ($\bar{X}=0,515$) geçmiş olanlardır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Evlerinde Bilgisayar Buluma Durumlarına Göre BİT Yeterlilik Algılarının Analizi

	n	\bar{X}	Ss	t	p
Var	214	1,825	2,439	6,026	0,345
Yok	136	1,492	2,746		

Tablo 6'da yer alan bulgulara göre, öğretmenlerin evlerinde bilgisayar bulunma durumu BİT yeterlilik algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Evinde bilgisayar olan öğretmenlerin ($\bar{X}=1,825$) BİT yeterlik algı ortalaması evinde bilgisayar olmayan ($\bar{X}=1,482$) öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bilgi ve iletişim teknolojileri toplumsal hayatın her alanına girmiş durumdadır. Eğitimde de sıklıkla kullanılan web araçlarını kullanarak, derslere hazırlık yapmakta, dersin işlenişinde daha kolay hale getirmektedirler. Öğretmenlerin BİT'i etkin bir şekilde kullanıyor olmaları nu konudaki yeterlilik algılarına bağlı olmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin BİT yeterlilik algı durumları cinsiyetlerine göre değişme durumu incelenmiş, anlamlı bir değişimin olmadığı görülmüştür. Gökbulut ve Çoklar (2018) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin cinsiyetleri ile BİT kullanma seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirlemişlerdir. Şimşek ve Yazar (2018) araştırmalarında erkek öğretmen adaylarının teknoloji entegrasyon seviyelerinin kadın öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Aydoğmuş ve Karadağ (2020) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin cinsiyetleri ile BİT yeterlilik algıları arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmadığını belirlemişlerdir. Cinsiyet farklılığı öğretmenlerin ilgi alanlarının da farklılaşmasına sebep olabilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisi kullanarak derslere

hazırlanmak ve derslerin işlenmesi sırasında da bu uygulamaları kullanmak da cinsiyete bağlı bir şekilde değişebilmektedir.

Öğretmenlerin yaşları ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Teknolojinin toplum yaşamına girdiği ve yaygınlaştığı dönemler düşünüldüğünde yaş değişkeninin bilgi ve iletişim teknolojisi yeterlilik algısı üzerinde etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yaşı ileri olan öğretmenler d bu teknoloji ile geç tanışmaları sebebiyle BİT yeterlilik algıları yaşı daha küçük olan öğretmenlere göre daha düşük olabilmektedir.

Öğretmenlerin branşları ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Gökbulut ve Çoklar (2018) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin branşları ile teknoloji kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmadığını belirlemişlerdir. Aydoğmuş ve Karadağ (2020) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin branşları ile BİT yeterlilik algıları arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmadığını belirlemişlerdir. Bilgi ve iletişim teknolojileri bütün branşlarda kullanılmakla birlikte bazı branşlarda teknolojik uygulamalar daha yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojisinin sıklıkla kullanıldığı branşlarda olan öğretmenler, bu uygulamaları kullandıkça yeterlilik algıları da yükseltilmektedir.

Öğretmenlerin yaşamlarının geçtiği yer ile BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bireyin yaşamının geçtiği yer birçok imkanda olduğu gibi teknolojik ürünlere kolay ulaşma konusunda etkili olmaktadır. İlde yaşamakta olan bireyin teknolojik ürüne ulaşma olanağı köyde yaşayana göre daha yüksek olmakta ve kullanıma bağlı olarak BİT yeterlik algısı da yükselmektedir.

Öğretmenlerin evlerinde bilgisayar bulunma durumu BİT yeterlilik algı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Aydoğmuş ve Karadağ (2020) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin kendine ait bir bilgisayarı olma durumu ile BİT yeterlilik algıları arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmadığını belirlemişlerdir. Menzi vd. (2012) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının kişisel bilgisayarının olma durumu ile BİT yeterlilik algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu belirlemişlerdir. Kendine ait bilgisayarın olması öğretmenlerin teknoloji kullanımını arttırarak BİT yeterlilik algı düzeyini yükseltebilmektedir.

Araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin BİT yeterlilik algı düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, yaşın ilerlemesi ile BİT yeterlilik algı düzeyinin

düştüğü, branşı sayısal gurupta olan, ilde yaşamını sürdürmüş olan ve kendine ait bilgisayarı olan öğretmenlerin BİT yeterlilik algı ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin kendilerine it bilgisayarlarının olmasının BİT yeterlilik algı düzeylerini yükselttiği yapılan araştırma sonucunda belirlenmiştir. Bu açıdan düşünerek öğretmenlerin mutlaka bir bilgisayar ve internet almaları sağlanmalı, bu konuda destekler verilmelidir.

Kaynakça

- Alaca, E. ve Yılmaz, B. (2016). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve bilgi toplumuna dönüşüm: Türkiye’de durum. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 507-523.
- Aşan, Ö. ve Aydın, E. M. (2006). *Örgütsel davranış*. (Ed.). H. Can. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Aydın, İ. (2012). Bilişim sektörü ve Türkiye’nin sektördeki potansiyeli, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(1), 180-200.
- Aydoğmuş, M. ve Karadağ, Y. (2020). Öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) yeterlikleri: Ondokuz Mayıs Üniversitesi örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 686-705.
- Batur, Z. ve Uygun K. (2012). İki neslin bir kavram algısı, teknoloji. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 74-88.
- Bilen, S. ve Tokinan, B.Ö. (2011). Yaratıcı dans etkinliklerinin motivasyon, özgüven, özyeterlik ve dans performansı üzerine etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40, 363-374.
- Bozdağ, Ç. (2017). Almanya ve Türkiye’de okullarda teknoloji entegrasyonu: e-Twinning örneği üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Ege Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Çalışkan, M. ve Çoklar, A. (2019). Öğretmen adaylarının özgüvenleri ile teknoloji kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 86-98.

- Çepni, S. (2005). *Fen ve teknoloji öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- Çoban, Ö. (2018). *Fatih projesi eğitimlerinin okullardaki yansımaları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Demirhan, S. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin özyeterlik algıları ve bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım durumları (Denizli ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Erdoğan, F. ve Eskimen, A.D. (2020). Wattpaduygulaması kullanarak çocuk kitabı hazırlamayı deneyimleyen öğretmen adaylarının okuma-yazmaya yönelik tutumlarının ve bilgi iletişim teknolojileri yeterlilik algılarının belirlenmesi. *Kastamonu EducationJournal*, 28(4), 1700-1712.
- Gökbulut, B. ve Çoklar, A. N. (2018). Öğretmenlerin teknoloji kullanım düzeyleri ile psikolojik sermaye düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Anadolu UniversityJournal Of EducationFaculty*, 2(4), 280-294.
- Güner, O. (2020). Bilgi toplumu göstergeleri bağlamında Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'ye dair bir değerlendirme. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2, 121-143.
- Güngör, N. (2011). *İletişim, kuramlar, yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İlgaz, H. ve Usluel, Y. (2011). Öğretim sürecine BİT entegrasyonu açısından öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 10, 87-106.
- İplikçi, H.G. (2015). İletişimde temel modeller ve kitle iletişim modelleri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7(2), 15-25.
- Karabulut, B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21, 11-23
- Kır, H. (2012). *İlköğretim okullarında görev yapan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin bilişim teknolojileri eğitiminin sorunlarına yaklaşımları (İstanbul örneği)* Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Kurbanoglu, S., ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 81-88.
- Kurtoğlu Erden, M. K. ve Uslu Pehlivan, E. (2020). Eğitimde teknoloji kullanımının bugünü ve geleceğine ilişkin öğretmen adaylarının düşüncelerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 109-126.
- Menzi, N., Çalışkan, E. ve Çetin, O. (2012). Öğretmen adaylarının teknoloji yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1), 1-18.
- Odabaşı, H. F., Kurt, A. A., Akbulut, Y., Dönmez, O., Ceylan, B., Şahin İzmirli, Ö. ve Karakoyun, F (2011). Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) eylem yeterliliği. *Anadolu Üniversitesi Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 1(1), 36-48.
- Şad, S. N. ve Nalçacı, Ö. İ. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 177-197.
- Şimşek, Ö. ve Yazar, T. (2018). Öğretmen Adaylarının eğitimde teknoloji entegrasyon öz-yeterliliklerinin incelenmesi: Türkiye örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 744-765.
- Topaloğlu, S. (2008). *Bilgi teknolojisi sınıflarının kullanımına yönelik öğretmen tutumları: Adapazarı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Toprakçı, E. (1996). Teknoloji açısından okulun kendine özgün yönleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümleri*, 1, 139-149.
- Turan, B. (2011). *Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının teknoloji kabul modeli ile incelenmesi ve sınıf öğretmenleri üzerinde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- UDHB (Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı). (2016). 2016-2019 Ulusal eDevlet Stratejisi ve Eylem Planı. <http://www.edevlet.gov.tr/wpcontent/uploads/2016/07/2016-2019-Ulusal-e-Devlet-Stratejisi-ve-EylemPlani.pdf>, (15.03.2023)

Uğurlu, H. (2008). Teknoloji sanat ilişkisi; günümüzde teknolojik sanatların amacı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 247-260.

Yaşar, H. ve Akgün, Ö. E. (2016). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojisi dersinin içeriği ve yöntemiyle ilgili beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(211), 97-111.